

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Sol 065

Vårterminen 2006

”DET ÄR EN UNGDOMSGÅRD FÖR VUXNA”

- EN STUDIE AV DET SOCIALA LIVET PÅ EN KVARTERSKROG I MALMÖ

Handledare: Kristina Göransson

Författare: Kajsa Ekeberg

Jennie Larsson

Abstract

The purpose of this essay was to examine what social functions the local pub provides to its regular frequenters, as well as the significance of the pub in the regulars' life. Essential questions were: For what purpose do the regular frequenters visit the pub? What are the routines of the pub visit? Can regular frequenters be viewed as a homogenous group, and if so, what are the prevailing norms in the group? How do the regulars perceive the staff, does the staff influence the regulars' choice of pub? How does the staff perceive the regular frequenters?

Our method was a qualitative case study based on participant observation and eight interviews with regular frequenters on a particular pub in Malmoe, Sweden.

The main conclusion of this essay was that the relationship between the regular and the pub was much deeper than we initially thought. In addition to drinking beer, they also visited the pub to avoid loneliness, find fellowship and socialize with people who have similar backgrounds and values. The local pub was a very important part of the regulars' lives, and the staff and other guests were viewed as not just acquaintances but as good friends.

Innehållsförteckning

FÖRORD	4
1.INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING.....	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGOR.....	5
1.3 TEORETISK REFERENSRAM.....	6
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	8
2. METODAVSNITT	9
2.1 KONTAKT OCH URVAL.....	9
2.2 INTERVJUER OCH OBSERVATIONER.....	9
2.3 BEARBETNING AV MATERIAL.....	12
2.4 STUDIENS TILLFÖRLITLIGHET OCH GILTIGHET.....	12
2.4.1 <i>Reliabilitet</i>	12
2.4.2 <i>Validitet</i>	13
2.5 ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	13
2.6 LITTERATURURVAL OCH KÄLLKRITIK.....	14
2.7 FORTSATT FRAMSTÄLLNING.....	15
3. TIDIGARE FORSKNING	16
4. BESKRIVNING AV STOPPET	19
4.1 FYSISK MILJÖ.....	19
4.2 KLIENTEL PÅ STOPPET.....	20
5. ANALYS	21
5.1 STAMGÄSTERNA.....	21
5.1.1 <i>Intervjusvar och observationer</i>	21
5.1.2 <i>Analys</i>	22
5.2 STAMGÄSTERNAS KROGVANOR OCH SYFTE MED BESÖKET.....	22
5.2.1 <i>Intervjusvar och observationer</i>	22
5.2.2 <i>Analys</i>	25
5.3 SAMHÖRIGHET OCH NORMER I STAMGÄSTGRUPPEN.....	26
5.3.1 <i>Intervjusvar och observationer</i>	26
5.3.2 <i>Analys</i>	27
5.4 PERSONALENS BETYDELSE I VALET AV STAMKROG.....	28
5.4.1 <i>Intervjusvar och observationer</i>	28
5.4.2 <i>Analys</i>	29
5.5 PERSONALENS SYN PÅ STAMGÄSTERNA.....	30
5.5.1 <i>Intervjusvar och observationer</i>	30
5.5.2 <i>Analys</i>	31
6. AVSLUTNING	32
6.1 RESULTATSAMMANFATTNING.....	32
6.1.1 <i>Stamgästerna</i>	32

6.1.2 Stamgästernas krogvanor och syfte med krogbesöket.....	32
6.1.3 Samhörighet och normer i stamgästgruppen.....	32
6.1.4 Personalens betydelse i valet av stamkrog.....	33
6.1.5 Personalens syn på stamgästerna.....	33
6.2 SLUTDISKUSSION.....	33
7. KÄLLFÖRTECKNING.....	37
BILAGA 1. INTERVJUGUIDE.....	38
BILAGA 2. DE SOCIALA POSITIONERNAS OCH LIVSSTILARNAS RUM (Diagram).....	39

Förord

För att denna uppsats skulle kunna genomföras har vi fått hjälp av en rad olika personer. Vi vill rikta ett särskilt tack till samtliga stamgäster, personal och ägare av ”Stopet” för Ert tålamod och Er generositet, samt för att vi fått ta del av en bit av Er vardag. Utan er tid och ert engagemang hade denna uppsats överhuvudtaget aldrig kunnat skrivas.

Vi vill även tacka vår handledare, Kristina Göransson, för all hjälp och goda råd, samt den stöttning vi fått då vi känt oss förvirrade och osäkra. Sist men inte minst vill vi också rikta ett stort tack till våra nära och kära för den förståelse och hjälp vi fått i form av intressanta diskussioner och förslag och inte minst barnpassning då den största delen av våra observationer ägt rum på kvällstid då dagis och fritids är stängda.

Kajsa Ekeberg

Jennie Larsson

1. Inledning

1.1 Problemformulering

”Här bemöter vi folk med respekt och ömhet, samtidigt håller vi en vakande hand över dem som behöver det” – Johnny, en av ägarna

Vi har valt att skriva om stamgäster på en kvarterskrog. När vi varit ute på pubar och krogar har vi observerat att det på varje ställe finns gäster som känner sig lite mer hemma än andra. De personer bartendern känner vid namn och som är så kallade ”stammisar”. Kvarterskrogen vi har valt att undersöka ligger centralt i Malmö med ett stort antal andra krogar i närheten. Vi har båda två besökt denna krog ett flertal gånger tidigare och valet var enkelt när vi väl bestämt oss för vårt uppsatsämne. Vi har aldrig upplevt en så stark stamgästkultur på något annat ställe och vi har båda varit nyfikna på vad orsaken till detta är.

En stor anledning till att vi valde just denna krog är dels att det är en utpräglad stamgäst-krog men också på grund av den toleranta och i vårt tycke unika inställning personalen har till sina gäster. Enligt oss bedriver de en slags social verksamhet och tar ett stort socialt ansvar.

För att anställda och gäster inte skall kunna identifieras har vi valt att kalla krogen för ”Stopet”. Vi har med hjälp av observationer på Stopet och intervjuer av stamgästerna försökt ta reda på varför de valt att bli stamgäst just där och vad Stopet betyder för dem. Kan det vara så att stamgästerna identifierar sig med varandra likväl som med själva stället? Vad har kvarterskrogen för social funktion och betydelse för stamgästen?

1.2 Syfte och frågor

Syfte: Att undersöka kvarterskrogens sociala funktion och betydelse för stamgästerna. Inom ramen för detta formulerar vi följande frågeställningar:

- I vilket syfte går stamgästen till kvarterskrogen?
- Hur ser stamgästens krogvanor ut?
- Kan stamgästerna ses som en grupp och vilka normer finns i så fall i gruppen?
- Påverkar bartendern/personalen val av stamställe och vilken betydelse har de för gästen?
- Vad är personalens syn på stamgästerna?

1.3 Teoretisk referensram

Den teori vi huvudsakligen kommer att utgå från är Pierre Bourdieus. De centrala begrepp vi kommer att använda oss av är *habitus*, *fält* och *sociala rum*. Vi kommer med hjälp av dessa begrepp tolka vårt insamlade material. Bourdieu (1995) definierar begreppet *habitus* som vårt sätt att bemöta världen, det sociala arv vi bär med oss i våra uppfattningar och vårt sätt att vara. Vårt *habitus* har djupa rötter men är tillräckligt flexibelt för att vi ska kunna orientera oss i nya situationer.

Sverre Moe, sociolog och lektor vid Socialhögskolan i Stavanger, skriver när han tolkar Bourdieu i sin bok *Sociologisk teori* (1995) att människor föds in i sociala strukturer och att de präglas av de strukturer de lever i. När *habitus* uttrycks som historiserat liv visar det i första hand hur vår sociala förankring införlivas i kroppen, i kroppshållning och rörelsemönster. Det handlar om en inlärningsprocess- inte bara om mer eller mindre medveten uppfostran och formning av personlighet utan också om underförstådda processer där vi imiterar och anammar omgivningens sätt att tänka och fungera. Moe menar vidare att *habitus* kan förklara den enhetliga stil som förenar praktiker och tillgångar hos en enskild person eller en grupp av personer. *Habitus* visar på vad personen exempelvis har för politiska åsikter, hur han uttrycker sig, vad han ägnar sig åt för aktiviteter på sin fritid etcetera.

Bourdieu (1995) skriver att *habitus* bestämmer skillnaden mellan vad olika personer uppfattar som exempelvis ont eller gott, distingerat eller vulgärt. Det som hos en person kan uppfattas som distingerat kan uppfattas som skrytsamt och pretentiöst för den andra och för en tredje person kan det kanske uppfattas som rent av vulgärt.

Moe (1995) menar att till skillnad från det teoretiska förnuftets betoning av skillnaden mellan tänkande och handling, mål och medel, är det praktiska förnuftet underförstått och direkt. I förnuftet ligger ett synsätt som är logiskt förknippat med vår *habitus*. Vi talar om hur *habitus* fungerar och vi måste känna till aktörernas *habitus* för att helt och fullt förstå deras praktiska förnuft. Det finns också ett system av schematismer som vi använder oss av när vi upplever, tänker och handlar i världen. Detta är vårt miljöpräglade och direkta sätt att möta världen. *Habitus* är det som vi faller tillbaka på när världen blir kaotisk och obegriplig för oss. På detta sätt använder vi vårt *habitus* som ett skydd och som en inre bas vi aldrig riktigt kan frigöra oss ifrån.

Moe talar vidare om att det moderna samhället består av olika områden eller arenor som alla är självständiga och har sitt eget speciella sätt att fungera. Det handlar om olika fält som har sina särskilda koder i form av spelregler och värderingar. Varje fält utgör ett socialt rum, där det handlar om dominans och påverkan, reproduktion av etablerade former och produktion av nya former. Dessa fält kan exempelvis vara arbete, idrott, utbildning och kultur. Det är tal om olika slags krafter som verkar mot varandra när det gäller att bestämma hur spelet skall gå till. Dessa fält är laddade med konflikter, spänningar och konkurrens. Begreppen fält och habitus är begrepp som får mening och innehåll och kraft av varandra. Man kan inte tala om fält utan att det finns handlande aktörer, lika lite som att vi kan tala om aktörer utan att det finns handlingssammanhang.

Bourdieu presenterar en modell i *Praktiskt Förnuft* (1995) (se bilaga 2) som beskriver olika människotypers, eller agents, placering i det sociala rummet. Han menar att man med hjälp av begreppen kulturellt och ekonomiskt kapital kan konstruera teoretiska klasser som är mer homogena än det traditionella klassbegreppet. De rumsliga avstånden på pappret motsvarar sociala avstånd. Tydligare uttryckt visar diagrammet att agenterna är fördelade i den första dimensionen i enlighet med deras totala volym av olika kapitalarter och i den andra dimensionen i enlighet med den struktur som deras kapital har, det vill säga allt efter vilken relativ vikt deras olika slags kapital, ekonomiskt och kulturellt, har i deras totala kapitalvolym. De som har en stor total kapitalvolym, exempelvis företagsledare och universitetsprofessorer, står i den första dimensionen som helhet i motsatsställning till dem som har minst ekonomiskt och kulturellt kapital, exempelvis okvalificerade arbetare.

Ju närmre agenterna befinner sig varandra i diagrammet desto mer har de gemensamt. Därför kan man förutse bl. a. hur sannolikt det är att de olika agenterna kommer att mötas, benägenhet att ta kontakt med varandra och även hur de då skulle komma överrens. De som befinner sig i samma sektor av det sociala rummet är även lättare att samla och mobilisera. Bourdieu poängterar dock att dessa grupper inte bildar en klass i Marx mening, d.v.s. en grupp som mobiliseras med det gemensamma målet att föra en kamp mot en annan klass. Denna framställning kan i detta skede av uppsatsen te sig något abstrakt, men vi kommer att utveckla resonemanget vidare i analysen av empirin.

Sociologen Anthony Giddens har skrivit många böcker, bland annat om struktureringsteori, klassförhållanden, makt och politik (Moe, 1995). Han menar att studien av det vardagliga är

oerhört viktig, eftersom våra dagliga rutiner och det samspel med andra människor som detta leder till ger struktur och form åt det vi gör. Enligt Giddens kan vi lära oss en hel del om oss själva som sociala varelser genom att studera vardagens rutiner. *Rutiner* är ett sätt för människor att skapa tillit och bekräftelse i samvaron med andra människor. Vi utvecklar även denna tankegång i analyskapitlet (Giddens, 1998).

1.4 Avgränsningar

I vår uppsats har vi valt att endast beskriva intervjupersonernas upplevelse av och sociala liv på Stopet. Vi har inte ställt frågor om hur deras liv utanför krogen ser ut, även om vissa har berättat om det frivilligt. Vi har inte undersökt alkoholkonsumtion, alkoholvanor eller andra alkoholrelaterade områden, trots att den gemensamma sysselsättningen i alla barer är att dricka alkohol. Även om vi nämner alkoholkonsumtion och berusningsnivå vid några tillfällen är de inte områden vi undersökt medvetet. Det är uteslutande det sociala samspelet på puben och dess sociala betydelse för stamgästerna som vi vill fokusera på i denna uppsats.

2. Metodavsnitt

Vi har använt oss av kvalitativ metod i vår undersökning. Metoderna för datainsamling har varit informella intervjuer och deltagande observation. Intervjuerna var ostrukturerade med en låg grad av standardisering.

2.1 Kontakt och urval

Vi har sedan tidigare kännedom om den krog vi valt att använda i vår undersökning då vi båda besökt Stopet vid ett flertal tillfällen. Krogen har en tydlig grupp av stamgäster, vilket lämpar sig väl för de frågor vi är intresserade av att besvara i denna uppsats. Vi observerade bartender, gäster och grupper vid tre inledande besök. När vi bildat oss en uppfattning om vilka gäster som besöker krogen mer frekvent tog vi kontakt med dessa. Genom svaret på frågan ”Ser du dig som stamgäst?” har vi gjort vårt första urval. Vi tänker att de som definierar sig som stamgäster har fastnat för Stopet av olika anledningar. Finns det några genomgående mönster? De gäster som gav ett jakande svar tillfrågades om de kunde tänka sig att ställa upp på en intervju. Vi uteslöt de individer som svarade nekande på stamgästfrågan. Det är alltså intervjupersonernas definition av begreppet stamgäst som delvis styr vårt urval. Detta betyder att variabler som kön och klass inte varit något vi styrtt själva. Vår förförståelse och egen definition av stamgäst är att det är en person som besöker samma ställe regelbundet under en längre tid. De vi kom att intervjuas uppgav att de var på Stopet minst en gång i veckan, de flesta oftare än så. De har även varit stamgäster där mellan 3 och 17 år.

När vi hade fått kontakt berättade vi syftet med vår undersökning samt hur lång tid intervjun beräknades ta. Vi förklarade för de tillfrågade att de är garanterade anonymitet och att det är endast deras roll som stamgäster vi var intresserade av, inte deras liv utanför Stopet. Samtliga informanter påpekade att vi fick använda deras riktiga namn om vi ville, att de stod för det de sade och inte hade någonting att dölja. Vi har trots detta valt att hålla intervjupersonerna anonyma, men för att betona den personliga och opretentiösa inställningen hos de vi pratade med har vi använt oss av fingerade namn. Det känns inte rätt att benämna dessa färgstarka individer X, Y, Z osv.

2.2 Intervjuer och observationer

Vi har använt oss av kvalitativa intervjuer och deltagande observation i vårt arbete, detta för att få ett så nyansrikt material som möjligt. Vi har funnit att det ibland förekommer att våra

intervjuer inte ger samma bild av verkligheten som vi har tyckt oss se under våra observationer. Genom att samla in två olika sorters data kan man ställa dem mot varandra och jämföra dem. Det kommer väl knappast som någon överraskning att människor inte alltid gör vad de säger, men detta betyder inte att de ljuger medvetet. Ibland kan det vara så att de är omedvetna om sitt beteende, eller så beskriver de sig själv så som de önskar att de vore. En annan anledning kan vara att de svarar på ett sätt som de tror att intervjuaren förväntar sig. Människor och deras beteende är komplext och genom att använda oss av både intervjuer och observationer har vi försökt lyfta fram den komplexiteten.

Sex av intervjuerna genomfördes på Stopet eftersom intervjupersonerna begärde detta. Dessa sex personer tillhör den grupp som går till Stopet varje dag efter sitt arbete för att ta ett par öl och koppla av. Detta är en rutin i deras liv som de var ovilliga att bryta. Två av de sammanlagt åtta intervjuerna genomfördes på andra ställen än på Stopet. Den ena intervjun gjordes på ett fik i närheten av Stopet. Den andra genomfördes per telefon, eftersom personen hade ont om tid men gärna ville delta ändå. Denna intervju spelades inte in på band, utan intervjuaren antecknade under samtalets gång. Vi var först tveksamma till att genomföra intervjun per telefon, men kom efter övervägande fram till att vi ville ha ett så rikt och varierat material som möjligt.

En ostrukturerad intervju ger möjlighet till öppna och djupa svar, som kan vidareutvecklas med hjälp av följdfrågor. Eftersom vi inte gjorde alla intervjuer på samma sätt och plats är de per definition inte standardiserade. Vi har genomfört åtta intervjuer på ca 45 minuter vardera och använt oss av en intervjuguide (se bilaga 1). Vi valde att använda oss av bandinspelning under intervjuerna, en av oss intervjuade medan den andra antecknade parallellt. Detta godkändes av samtliga intervjupersoner. Trost (1997) skriver att det finns både fördelar och nackdelar med bandinspelning, vilket vi också kan konstatera. En fördel är att man kan lyssna till tonfall och ordval upprepade gånger för att vara säker på att man uppfattat det korrekt. En annan är att man kan skriva ut intervjun och se ordagrant vad som sagts. Man behöver inte anteckna under intervjun, vilket kan upplevas som störande, utan koncentrera sig på frågorna och svaren. Bland nackdelarna kan nämnas att det tar lång tid att skriva ut intervjuerna och att ljudkvalitén inte alltid blir den bästa. Man går även miste om detaljer som gester och mimik. Då är det bra att komplettera med anteckningarna. För oss fungerade det väldigt bra att vara två intervjuare och enligt intervjupersonerna kändes det bra även för dem. Vi var dock

medvetna om risken att intervjupersonerna kunde känna sig i underläge och därför var bara en av oss aktiv i själva frågeställandet.

Vi har även intervjuat personalen, till lika ägarna, på Stopet om deras tankar och inställning till sina stamgäster eftersom vi båda vid tidigare besök av Stopet lagt märke till ägarnas i vårt tycke väldigt unika bemötande av gästerna. De är bland annat väldigt engagerade i samtalen kring bardisken och har stor förståelse för eventuellt avvikande beteende. Då vi var tvungna att genomföra dessa samtal med personalen medan de arbetade valde vi att inte spela in dem på band. Uppehåll och störningar hade i så fall utgjort en stor del av det inspelade materialet. Istället pratade vi i korta omgångar i den mån personalen hade tid, sedan antecknade vi det väsentligaste direkt.

Utöver de tre inledande observationerna har vi gjort ytterligare observationer i anslutning till varje intervjutillfälle. Deltagande observation är ledordet i antropologisk forskning. I denna metod skall fältforskaren integreras så till den grad i det fenomen han undersöker att han deltar i de dagliga aktiviteterna, för att på så sätt få en närbild av det vardagliga livet och kulturen. Skämtsamt kallar antropologer detta "*go native*" (Wikipedia, 2006-05-18). För att få en inblick i vardagen på Stopet började vi vår undersökning med att besöka det som "vanliga" gäster. Vi har ätit middag, druckit öl och pratat med folk. Samtidigt studerade vi hur stamgästerna agerade och hur det vardagliga samspelet fungerade på krogen. Under observationerna koncentrerade vi oss på frågor som till exempel:

- Hur välkomnas nyanlända gäster?
- Vilka grupperingar finns bland gästerna?
- Vad äter respektive dricker gästerna?
- När kommer gästerna och hur länge stannar de?
- Kommer de ensamma eller i grupp?
- Hur placerar sig gästerna i lokalen?
- Vad pratar de om?

Vi pratade även ytligt med andra gäster och försökte smälta in i miljön. En fördel med detta förfarande är att man som forskare får tillgång till information man kanske aldrig skulle ha fått annars. Å andra sidan finns det en risk att man färgas av sina upplevelser och känner solidaritet med de personer man skall beskriva. Detta kan leda till att det blir ännu svårare att

vara objektiv och ge en ”sann” vetenskaplig redogörelse av sin empiri. Vi har ständigt under vårt arbete haft detta i åtanke och granskat det vi skrivit för att försäkra oss om att vi inte har färgats av våra intervjupersoner. De deltagande observationer vi gjort kommer att komplettera intervju svaren i vår empiri.

2.3 Bearbetning av material

För att få en överblick av materialet läste vi igenom utskrifterna och använde oss av överstrykningspennor i olika färger för att markera vilka svar som hörde till vilken frågeställning. Enligt Trost (1997) kan denna metod bidra till två slags effekter. Den första är att man i själva genomläsningen kan komma på både bra och dåliga idéer som man kan använda sig av i analysen av materialet. Den andra effekten är när man går tillbaka till utskrifterna med hjälp av överstrykningarna lättare kan identifiera mönster, likheter och skillnader. I analysen kopplar vi sedan ihop teori, tidigare forskning och empiri. På detta sätt kan vi jämföra empirin med tidigare undersökningar. Med hjälp av vår teoretiska referensram och tidigare forskning kommer vi att göra tolkningar av vårt eget material.

2.4 Studiens tillförlitlighet och giltighet

Idéerna om reliabilitet och validitet härstammar från kvantitativ metodologi, där man arbetar med siffror och statistik som är mätbara på ett helt annat sätt än den information man får genom kvalitativ metodologi. När man gör kvalitativa intervjuer blir dessa begrepp lite annorlunda. Trost (1997) menar att skillnaden är att med kvalitativ metod strävar man efter att förstå hur den intervjuade tänker, känner eller betar sig. Dessa faktorer kan inte mätas och tolkas på samma sätt som låter sig göras med kvantitativa faktorer.

2.4.1 Reliabilitet

För att kunna uppnå hög reliabilitet, dvs. att en mätning vid en viss tidpunkt skall ge samma resultat vid en ny mätning, måste situationen i alla avseenden vara standardiserad. Eftersom den kvalitativa intervjun förutsätter en låg grad av standardisering är det således omöjligt att skapa en hög reliabilitet i denna typ av undersökning. Självfallet skall ändå intervjuer och annan datainsamling ske så att data blir tillförlitliga, trovärdiga och adekvata (Trost, 1997).

Trost menar vidare att reliabilitetsbegreppet innehåller fyra komponenter som skall beaktas när man skriver en rapport. Dessa är objektivitet, precision, kongruens och konstans. Trots att det nästan är mänskligt omöjligt att vara helt *objektiv*, har vi genom att använda många

direkta citat och neutrala miljöbeskrivningar försökt göra det möjligt för läsaren att skapa sig en egen uppfattning av materialet. Vi har även försökt uppfylla kravet på *precision*, d.v.s. att vi som intervjuare inte ska tro att vi förstått något förrän vi har försökt säkerställa och kontrollera att vi verkligen har gjort det. Detta har vi gjort genom att ställa följdfrågor för att klargöra när något varit oklart och även genom att lyssna igenom bandinspelningarna noggrant flera gånger. Hänsyn har även tagits till *kongruenskravet*, som i kvalitativa undersökningar innebär att man ställer flera frågor om samma företeelse för att försöka förstå alla dess nyanser. *Konstans*, som tar upp tidsaspekten och förutsätter att företeelsen eller intervjuobjektets attityder inte ändrar sig med tiden, är omöjligt att uppnå i en kvalitativ undersökning av det här slaget. Eftersom människor inte är statiska utan ständigt omvärderar och analyserar sin verklighet är deras åsikter och uppfattningar inte konstanta över tid. Således går det inte att anta att man får samma svar på en fråga då den ställs vid skilda tillfällen (Trost, 1997).

2.4.2 Validitet

Traditionellt menar man med validitet att instrumentet skall mäta vad det är avsett att mäta, d.v.s. att det är giltigt. Vid kvalitativa intervjuer strävar man efter att få veta vad den intervjuade menar med, eller hur hon/han uppfattar, ett ord eller en företeelse. (Trost, 1997).

Bell (2000) noterar att det ofta är ett bekymmer för nybörjaren att veta hur många intervjuer som behövs för att få ett representativt urval av svar. Meningen är att man skall kunna uppfylla målsättningen med uppsatsen och få svar på sina nyckelfrågor, vilket vi anser att vi uppnått. Intervjuerna har varit djuplodande, vi har genomgående använt många öppna frågor och försökt förebygga missförstånd med hjälp av tydliggörande följdfrågor. Vi har bifogat vår intervjuguide (bilaga 1) för att läsaren själv skall kunna kontrollera att de intervjusvar vi redovisar verkligen är relevanta för våra frågeställningar.

Trost (1997) skriver vidare att det är viktigt för validiteten att reflektera över etiska aspekter i anslutning till datainsamling och rapportering av resultat. Nedan följer ett avsnitt där vi diskuterar de etiska överväganden vi gjort.

2.5 Etiska överväganden

I anslutning till den första kontakten, samt vid varje intervjus inledning, har vi informerat den intervjuade att det som sägs i intervjun behandlas strängt konfidentiellt. Vi betonade även att de inte var tvungna att svara på alla frågor om de inte ville och att det stod dem fritt att avsluta

intervjun om de på något sätt kände obehag. Vi var dock medvetna om att när intervjun väl börjar så uppstår en tillfällig gruppsituation. Trost (1997) menar att det försätter informanten i en situation där det skulle vara oartigt att inte svara. Intervjuaren har således ett övertag över den intervjuade i vissa avseenden, till exempel genom att de vet vilka frågor som kommer att ställas.

Eftersom intervjuerna i många fall genomfördes på krogen har vi också tagit hänsyn till respondenternas nykterhetsgrad. Vi har inte genomfört några intervjuer då respondenterna varit alkoholpåverkade, då detta hade kunnat inverka på deras intervjusvar.

För att läsaren ska kunna bilda sig en egen uppfattning om hur intervjumaterialet behandlats, samt tolkningarnas trovärdighet, har vi i största möjliga mån försökt hålla de redovisade intervjusvaren skilda från våra egna tolkningar. Praktiskt har detta gjorts genom att vi i redovisningen varvar citat och referat med våra egna förtydliganden. Gällande citat så har vi noggrant sett till att dessa inte ska avslöja identiteten hos den intervjuade. Citaten är i vissa fall omgjorda från talspråk till skriftspråk, Trost (1997) skriver att det kan uppfattas som integritetskränkande att t.ex. göra direkta citat från talspråket. Att ta bort utfyllnadsord eller många avbrutna meningar är att rekommendera, om de tas med kan det vara sårande för respondenten. Vi har dock försökt att behålla talspråket i största möjliga mån för att behålla originaliteten i intervjusvaren och minimera feltolkningar.

2.6 Litteratururval och källkritik

Vi är medvetna om att avsnittet om tidigare forskning är kort. Den mesta forskning vi hittat behandlar själva alkoholkonsumtionen, medan vi är ute efter det sociala samspelet på puben och vad som utspelar sig mellan medlemmarna i stamgästgruppen. Vi har även stött på flera källor som behandlar ungdomskultur och pubvanor, men det står utanför ramarna för vår uppsats. Maria Abrahamsson på Institutionen för socialt arbete, Stockholms Universitet, har skrivit den enda omfattande rapporten om dryckesinriktade restauranger och deras gäster i Sverige. Socialantropologen Kate Fox har gjort en undersökning om engelska pubar. Även om hennes forskning har som syfte att beskriva den typiskt engelska pubkulturen anser vi att vissa avsnitt kan appliceras på vår studie. Just stamgästerna verkar inte vara en undersökningsgrupp som många forskare intresserat sig för exklusivt, utan ingår mer som en parantes i mer övergripande ämnen.

2.7 Fortsatt framställning

Vi kommer inledningsvis att presentera ett kapitel som behandlar tidigare forskning inom området. Forskningen inriktar sig främst på krogvanor och olika sorters dryckesinriktade restauranger. Efter detta kommer kapitlet Analys, där vi ämnar presentera och analysera vårt inhämtade material. Kapitlet är uppdelat i tre huvudteman: *fysisk miljö på Stopet*, *Stamgästerna* och *personalen*. Under varje huvudtema presenteras intervjusvar, observationer och analys. Härfter följer avslutningen som innefattar en resultatsammanfattning utefter våra frågeställningar, samt en slutdiskussion.

3. Tidigare forskning

Det har, som vi nämnde ovan, varit ett problem att hitta tidigare forskning om detta specifika ämne. Detta blir intressant eftersom vi får komma med egna teser och teorier i vårt arbete. En användbar källa var Maria Abrahamsons avhandling *Alkoholkontroll i brytningstid – ett kultursociologiskt perspektiv* (1999). Abrahamson skriver om tre olika typer av dryckesinriktade restauranger som hon benämner den mondäna baren, den folkliga baren och den etniska baren.

Den mondäna baren ligger i en shoppinggalleria och har glasrutor runt om. Priserna är höga och inredningen exklusiv. Besökarna bär kostym eller dräkt och volymen är lågmäld. Syftet med att välja denna bar är enligt Abrahamsson att synas och baren används för att visa upp yrkesmässig och social framgång. Den folkliga baren är helt annorlunda. Där serveras fingermat och folk sitter mestadels vid långbord eller den extremt långa baren. Möhippor och firmafester är vanligt förekommande och stilen är avslappnad. Här uppträder ibland rockband och det finns en karaokemaskin. Här har de även ett dansgolv. Den etniska baren beskriver Abrahamsson som en samlingspunkt för människor ur arbetarklassen. Här observerade hon även ett större antal invandrare än på de andra två pubtyperna. Hon nämner att på den etniska baren uppvisade personalen mycket större tolerans gentemot berusat beteende. På den etniska puben var alla välkomna, även de som var så pass berusade att de förmodligen inte släppts in på den mondäna eller folkliga baren. Här fanns även ett betydligt större antal stamgäster, människor som kom dit nästan varje dag och satt på samma plats. I sin kontakt med gästerna visade personalen en professionell hållning som mer påminde om faderliga omsorger än effektiv uppassning.

Abrahamson fokuserar på hur gästerna använder sig av barmiljön och beskriver den som ett socialt mellanrum mellan hem och yrkesliv. Hon skriver även att det ibland kan gå längre än så, till exempel att ”den ’etniska’ baren användes som något av ett andra hem för flertalet manliga gäster, i viss mening som ett reservat” (sid. 10).

Mats Hilde (1996) refererar till MacAndrew och Edgertons resonemang om alkohol och krogbesök som en ”time-out” från vardagen. Enligt författarna kan alkoholberusningen användas för att slippa vardagens krav och att kunna göra saker som annars inte skulle accepteras. Under våra besök på Stopet har vi inte sett någon som varit extremt berusad eller

uppträtt på något olämpligt sätt. Många av stamgästerna beskriver dock att de använder puben för att slappna av och slippa tänka på krav och stress.

Kate Fox (2004) skriver om pubkultur och pubbeteende i England. Hon och hennes kollegor i SIRC (The Social Issues Research Centre) har i en kulturell studie kommit fram till att alkoholkonsumtion är en social aktivitet i nästan alla länder. I stort sett alla kulturer har dessutom specifika offentliga miljöer där konsumtionen sker, nämligen puben eller restaurangen. Fox menar att det finns signifikanta likheter mellan de olika länderna vad gäller dessa ”dryckesmiljöer”, bland annat att:

- I alla kulturer är dryckesmiljön en speciell plats, en separat social värld med sina egna vanor och värderingar.
- Dryckesställets primära funktion är att underlätta socialt umgänge.

Även Fox använder begreppet time-out, med definitionen att dessa dryckesställen erbjuder en strukturerad miljö där de normala sociala kontrollerna tillfälligt upphör att gälla (2004).

Fox behandlar även något hon kallar ”regler för pubgräl” (vår översättning). Hon beskriver att en vanlig företeelse är att stamgäster grälar för gräländets skull. Jargongen mellan personal och stammisar och mellan stammisarna är ofta hård och tuff, men med glimten i ögat. De retas och förolämpar varandra friskt i ironins namn. Ibland kan detta gå lite för långt och för ett otränat öga (eller öra) verkar det som att smockan hänger i luften och att det kan braka loss när som helst. Detta är dock en social ”lek” som vissa stamgäster ägnar sig åt och regelverket är enkelt: ta inget på allvar. Pubgrälet reflekterar också principerna som ingår i något som Fox kallar pubens oskrivna sociala grundlag. Denna grundlag föreskriver jämlikhet, utbyte av åsikter och en underförstådd ”icke-aggressionspakt”. Ibland drar någon igång ett gräl bara för att de har tråkigt. Fox har dock noterat att denna aktivitet föredras av män, kvinnor deltar inte lika ofta. När kvinnor grälar gör de det ”på riktigt”.

Kate Fox beskriver även ett fenomen som hon och hennes kollegor noterat i sin studie, nämligen det att stammisarna på varje pub eller krog hade sina alldeles egna sociala koder. Dessa består av t.ex. interna skämt, smeknamn, uttryck och gester. Hon liknar detta vid det ”privata språk” man har i sin familj, med sin partner eller på sin arbetsplats. Syftet med dessa koder, enligt Fox, är att de betonar och förstärker de sociala banden mellan stamgästerna.

Dessutom betonar och förstärker de känslan av jämlikhet mellan dem. Dessa fenomen har vi iakttagit på Stopet och vi kommer att beskriva dem mer ingående senare i uppsatsen.

De teorifragment och den tidigare forskning vi i detta kapitel behandlat avser vi att koppla ihop med vår egen empiri och analys. Innan vi kommer så långt vill vi ge läsaren en beskrivning av den utvalda krogen.

4. Beskrivning av Stopet

4.1 Fysisk miljö

Stopet är en typisk stamgäst-krog som kan liknas vid baren i den amerikanska tv-serien ”Skål”. Baren är mittpunkten i lokalen och det är här många stamgäster sitter och pratar om hur dagen har varit. Här dryftas även allt annat mellan himmel och jord. Samtalsämnena kan vara allt från fågelbadsförsäljning till narkotikapolitik. Precis som i ”Skål” är bartendern i största grad involverad i alla diskussionerna och säger alltid precis det han/hon tycker, även om det inte alltid är populärt bland gästerna. ”På Stopet är det sanningen som gäller och det måste man kunna ta”, som en av gästerna uttryckte det. Krogen ligger på bottenplanet i ett hyreshus som är beläget i ett av de gamla klassiska arbetarkvarteren i Malmö. Utanför hänger en ljusskylt med texten MAT - ÖL. Skylten beskriver i vårt tycke inte bara vad som serveras på krogen, utan visar på den stämning som genomsyrar hela Stopet. Det är kort och koncist och inga ”krusiduller”. Här säger man vad man tycker och så är det bra med det.

De serverar husmanskost och öl på fat och flaska. Det finns såklart även vin och sprit, men de flesta gästerna dricker öl. Väl inne på Stopet möts vi av nedtonad belysning och en fyrkantig bar placerad centralt i rummet. Stilen är en kombination av tysk bierstube och engelsk pub. Bord och stolar är av trä och borden är fastskruvade i golvet för att på detta vis förhindra att de används till annat än att sitta vid. De panelklädda väggarna i mörkt träslag är prydda med diverse olika föremål, allt från oljemålningar till kopparfat. Det hänger en stor tavla med Stopets meny och ”veckans special” på ena väggen. På de mörkbruna takbjälkarna finner vi uppstoppade fåglar och andra upphängda föremål. Över borden hänger stora vagnshjul i trä klädda med klättrande murgröna. Innanför dörren står två spelmaskiner uppställda och dessa brukas flitigt av gästerna. Det finns även en dattavla och diverse olika tärnings- och brädspel som man kan låna i baren. Baren är översållad med sedlar från världens alla hörn och diverse tidningsurklipp och serier. Vid varje besök har vi upptäckt någon detalj som vi inte tidigare lagt märke till. Över vissa sittplatser i baren hänger ovala brickor med olika symboler och namn. Vid en intervju med en av stammisarna fick vi veta att brickorna markerar före detta stamgästers platser. De flesta av dessa gäster är antingen för gamla att gå dit längre, eller så har de ”satt tofflorna”, som han uttryckte det. Rökrutan är en välbesökt plats som även fungerade som ett ställe där det pratades ”över gränserna”. Stamgäster blandas med andra gäster (som oss) och det blir naturligt att prata och ta kontakt. Det var där vi först började prata med de som vi sedan intervjuade.

Stopet har en lång historia, det har legat på samma ställe i över 70 år. En av stammisarna berättar:

”Förr i tiden var det ett så kallat ’ölsjapp’ som var uppdelat i två avdelningar, en för de som ville äta och en där A-lagarna höll till. Något utskänkningstillstånd fanns inte, så det serverades bara pilsner. Det var dock allmänt vedertaget att ställa in sin personliga plunta på toaletten så man kunde gå in där och ta sig en jävel emellanåt. Ingen rörde någon annans flaska, det var helt självklart. En oskriven regel som alla följde”.

Bertil, 56

Genom att använda detta citat vill vi illustrera betydelsen av historia och sammanhang. Vi har noterat under våra besök att stamgästerna är stolta över Stopet och gärna sitter och berättar gamla anekdoter från förr. Vissa har berättat att deras första minne av Stopet är redan från barndomen, då de själva fick sitta utanför på trappan medan deras fäder var inne och tog sig en pilsner.

4.2 Klientel på Stopet

För att ge läsaren en uppfattning om en del av klientelet som brukar befinna sig på Stopet låter vi en av stamgästerna illustrera detta med egna ord:

”Det är ju så att de som går här har varit med om ganska mycket i sina liv. Ja, vi har ju upplevt livet och har liknande erfarenheter. Det är kunskapen om livet som gäller. Det är en pub som har mycket historier att berätta om man säger så. Här finns både kriminella och människor med andra sociala problem. Ja, det är inga tungt belastade människor, men de har ju sysslat med lite av varje. Fast det där är ett avslutat kapitel för de allra flesta. Nu sköter de sig, det är sjsyssta människor, inga idioter.”

Tony, 49

Detta citat beskriver endast en grupp av gäster, det finns givetvis många som inte har samma bakgrund som Tony. Gemensamt för hela stamgästgruppen är dock att de har en genuin arbetarklassbakgrund.

5. Analys

5.1 Stamgästerna

5.1.1 Intervjusvar och observationer

Enligt Nationalencyklopedin definieras stamgäst som en regelbundet återkommande gäst på viss restaurang, visst hotell eller dylikt. Detta överrensstämmer med vår egen förståelse av vad en stamgäst är och samtliga respondenter faller in under denna definition. Våra intervjupersoner tillhör alla samma grupp av stamgäster och känner varandra mer eller mindre sedan minst tre år tillbaka. Åldern sträcker sig mellan ca 35 och 55 år. Alla i undersökningsgruppen arbetar och bor i Malmö, i närheten av Stopet. Samtliga är födda i Sverige och sex utav de åtta intervjuade är män. Två av personerna har en partner som också går på Stopet, de övriga sex är ensamstående. De flesta identifierar sig som arbetarklass och menar att Stopet är ett ställe för ”knegare”. Det finns bara ett fåtal kvinnor som ingår i stamgästgruppen, den består annars till största delen av medelålders män.

Våra respondenter har yrkeskategorier som exempelvis vaktmästare, elektriker, skomakare, och taxichaufför. De kommer från olika svenska städer, men en gemensam faktor är att samtliga växt upp i arbetarklasskvarter. Stefan beskriver med värme sin barndom:

”Jag var mycket hemma hos mormor och morfar när jag var liten. Morfar var rallare. När mormor tvättade körde hon ut morfar med orden – ‘Nu får du ta hand om Stefan’. Då drog han iväg med mig till alla ölsjapp, så fick jag coca-cola medan han drack pilsner. – ‘Säg inget till mormor’ sa han. Jag fick alla kopparmynt, ett- och tvåöringar, av hans kompisar. Då sprang jag iväg och handlade godis för dem. Det är en grej jag minns så tydligt, alla ölsjapp jag varit på sen jag var fem eller sex år gammal”.

Stefan, 54

Under våra intervjuer och observationer har vi fått höra många liknande anekdoter och historier om stamgästernas bakgrund. Citatet ovan har vi valt för att det fångar den nostalgi och stolthet stamgästerna känner över sina rötter i arbetarklassen.

5.1.2 Analys

Abrahamsson (1999) menar att man överträder sociala gränser när man rör sig mellan de olika barerna hon beskriver i sin avhandling. På den mondäna baren förfaller gästerna vara människor som identifierar sig med en anspråksfull, framgångsrik och välbeställd livsstil. Priserna på drinkar och öl är höga och serveringspersonalen bär uniform. Abrahamsson menar att man kan se priserna som en markering av förväntad livsstil. Om man sedan förflyttar sig till den folkliga baren blir klädstil och social status lite mindre viktiga och priserna sänks med någon tia. Personalens uniform innebär här att alla bär jeans och har tröjor i samma färg med pubens namn på bröstet. Även gästernas klädsel är mer avslappnad. Steget in på den etniska puben innebär ytterligare en social gränsöverskridning. Personalen bär ingen enhetlig klädsel, ölpriserna är ytterligare en tia billigare och här är det tydligt att stället nästan bara besöks av människor från arbetarklassen. Andelen kvinnor på den etniska baren är märkbart mindre. Gästernas klädsel utgör emellertid inte den stora skillnaden jämfört med de två andra barerna. Istället är ”den främsta skillnaden, som kunde noteras särskilt hos männen, den sortens klassmärke som en sliten kropp bär med sig, märkt av tungt fysiskt arbete eller illa medfaren av andra anledningar”(sid. 20).

Människor föds enligt Bourdieu in i sociala strukturer och präglas av dessa. De formas inte bara genom mer eller mindre medveten uppfostran och formning av personligheten, utan också genom underförstådda processer. Människan imiterar och införlivar omgivningens sätt att tänka och handla. Bourdieu menar att det inte bara är tankar och handlingar som införlivas i människan utan också rörelsemönster, sätt att tala och gester. Habitus består av en rad olika scheman som människan använder sig av när han upplever, tänker och handlar. Man kan säga att habitus är människans miljöpräglade och direkta sätt att möta världen (Moe, 1995). Stamgästerna på Stopet talar med stolthet i rösten om sin barndom och sina rötter i arbetarklassen. De har många gemensamma värderingar och de talar ”samma språk”. Den samhörighet som finns bland stamgästerna på Stopet förklaras av ovan förda resonemang om habitus.

5.2 Stamgästernas krogvanor och syfte med krogbesöket

5.2.1 Intervjusvar och observationer

Under våra många observationstillfällen har vi noterat att nästan alla stamgästers besök går till på samma sätt. Det är nästan som att de följer en förutbestämd mall. Vi har valt att beskriva detta i referatform, som en berättelse, för att det skall bli mer levande för läsaren:

Dörren öppnas och det skarpa dagsljuset strömmar för ett kort ögonblick in i den skumma lokalen. De stamgäster som redan är på plats vid baren tittar upp och hälsar på den nyanlände med hans förnamn – ”Hallå Jörgen”! Jörgen hejar tillbaka och glider ner på en av barstolarna. Bartendern undrar hur Jörgen mår, medan han tappar upp en stor stark eftersom han redan i förväg vet vilken dryck som gäller för vilken gäst. Jörgen svarar på frågan medan han kränger av sig sin jacka och hänger den på en av krokarna vid baren. Han tar en klunk av ölen och man kan nästan se hur de spända axlarna sjunker ner en bit när han sätter sig tillrätta. När han tagit några klunkar till beställer han in en pytt i panna, medan småpratet fortsätter kring bardisken. När maten kommer in beställer han en ny öl och börjar äta. Efter middagen följer det obligatoriska besöket i rökrutan, gärna i sällskap med flera andra stammisar. Nu blir diskussionen mer livlig, skämt och skratt följer varandra i rask följd. Besöket varar vanligtvis en till två timmar till. Under denna period rör sig Jörgen ledigt i lokalen och samtalar med flera olika stamgäster. Har han lite extra pengar spenderar han kanske en stund vid Jack Vegasmaskinen innan han tar adjö för den här gången. När han går säger bartendern ofelbart något i stil med – ”Hejdå Jörgen, ta nu väl hand om dig”.

Ungefär samma ritual upprepas varje gång någon ny stamgäst anländer. Det vanligaste är att de kommer efter jobbet, en och en, vissa fortfarande iklädda sina arbetskläder. När det är dags att gå hem går det till på samma sätt, var och en går hem till sig.

De flesta intervjupersonerna uppger att de varit stamgäster på andra krogar innan de började besöka Stopet. Dessa personer, som alla är ensamstående, besöker Stopet så gott som dagligen och äter middag där efter arbetet. Att varva ner och koppla av efter jobbet, sitta och äta en god middag och prata med sina vänner är för dessa personer syftet med krogbesöket. Tony, som för några månader sedan avslutade ett långt förhållande, har funnit en förlängd familj på Stopet.

”Ibland känns det som att hela samhället består av ensamstående människor. Här på puben har jag min bekantskapskrets, jag går hit för att slippa vara ensam”.

Tony, 49

Även andra ensamstående informanter har lämnat liknande uppgifter, att de har sitt umgänge och sin "familj" på Stopet och ser den sociala samvaron där som ett substitut för en egen familj. Vi har observerat flera stamgäster på Stopet som äter sin middag vid bardisken, medan de småpratar med bartendern. Många av dessa gäster dricker mjölk till maten, inte öl.

Alla beskriver Stopet som ett opretentiöst ställe där man kan vara sig själv. Just detta att slippa tänka på vad man ska ha på sig, vad man skall säga och hur man skall vara är något som är uppskattat av samtliga respondenter. De menar att på andra ställen känner de sig inte lika trygga och accepterade.

Jämlikhet mellan könen är en del i att alla behandlar varandra på samma sätt på Stopet. Flera av intervjupersonerna påpekar att denna krog inte är något "ragningsställe" eller "köttmarknad". Visst finns det de som funnit sin partner där, men huvudsyftet är att bara umgås och byta erfarenheter. Samtalet och den sociala kontakten benämns som oerhört viktiga, känslan att vara bland jämlikar. Som en av de manliga stamgästerna uttryckte det:

"Jag snackar lika gärna med tjejer som med killar. Utan baktanke alltså, bara utbyta tankar och snacka om vardagliga ting. Man slipper sådan hets som det kan vara att gå på nattklubb, där känns det som alla är på jaktstigen. Ska man gå på ett sådant ställe måste man ju planera det och göra sig fin, det är inget man gör spontant. Här slinker man mer in...

Stefan, 54

Detta citat belyser att det är den sociala samvaron i stort som är viktigast, mötet mellan män och kvinnor är enligt Stefan betydligt mer avdramatiserat på Stopet än på andra ställen. Här möts man som människor, inte som män och kvinnor.

Vid flera besök på Stopet har vi observerat att stamgästerna argumenterar högljutt med varandra om olika saker, nästan vad som helst. De första gångerna var vi oroliga att det var bråk på gång, med efterhand förstod vi att detta var något man ägnade sig åt för att fördriva tiden. Grälen är inte på allvar utan ett sätt att umgås och "känna på varandra". Alla gäster är dock inte införstådda med denna typ av umgängesform och ibland leder detta till missförstånd. Här nedan följer ett utdrag ur ett av de många "gräl" vi observerat på Stopet.

Arne: ”De här jävla ’frukterianerna’ som föder upp sina spädbarn på mosad avokado och banan är ju dumma i huvudet. Ungarna får ju inte i sig det de skall. Man borde ta ungarna ifrån dem”.

Therese: ”Men jag är vegetarian och jag är inte dum i huvudet. Det är mitt val att inte äta kött”.

Arne: ”Ja, men hur kan man vara så egoistisk att man inte ser till att ungarna får näringsriktig mat. Man kan inte överleva på kaninföda”.

Therese: ”Du ska inte lägga dig i hur jag lever mitt liv. Sköt du ditt så sköter jag mitt”.

Arne: ”Jag tycker man skall släpa ut dem och skjuta dem. Idioter skall inte ha barn”.

Therese: ”Du är ju helt sjuk i huvudet! Kan du överhuvudtaget tänka själv eller har du läst det här i något propagandabladd? Det är du som är idioten! Jag vill inte se dig mer, håll dig väck!”

Therese gick surt sin väg, märkbart förbannad, medan Arne släntrade iväg till rökrutan. När vi pratade med honom var han helt oförstående till varför Therese reagerade som hon gjorde. Han ville bara prata lite om det han läst i Sydsvenskan tidigare och förstod inte alls varför hon blev så arg. Vi reflekterade över att de tydligtvis uppfattat syftet med diskussionen på helt olika sätt, det Arne kallade småprat tog Therese som ett personligt påhopp. Detta är ett bra exempel på det Kate Fox kallar pubgräl, vilket vi förklarar i vår analys nedan.

5.2.2 Analys

Stamgästerna beskriver att de går till Stopet för att umgås med kompisar och att de känner sig bekväma och avslappnade där. Det finns en god sammanhållning och de upplever en känsla av tillhörighet och kamratskap. Här kan vi dra tydliga paralleller mellan Stopet och beskrivningen av den etniska baren. Stopet är en utpräglad arbetarklasskrog med högre andel manliga besökare än kvinnliga. Abrahamsson (1999) menar att männen dominerar på denna typ av krog för att de i stor utsträckning använder den för att uppvisa traditionellt manligt berusningsbeteende, i vilket kvinnor sällan deltar. Männen på Stopet verkar mer inriktade på drickande och umgänge med varandra än på kontakter med de få kvinnor som är där. Abrahamsson (1999) har noterat att så är fallet även på det hon kallar den etniska krogen. De män vi talat med uppger att de dricker ”en öl eller två”, men vi har noterat att det oftast slinker ner mer än så under ett typiskt besök. Vissa kan bli ganska berusade. Diskrepansen mellan det vi hört och det vi sett är stor. Detta är ett exempel på den komplexitet vi beskrev i avsnittet om intervjuer och observationer (se kapitel 2).

”Time-out” är ett välkänt begrepp som omnämns i all forskning vi använt (Bl. a Hilde och Fox). Med denna term menas att vi släpper de sociala regler och kontroller som annars gäller i det offentliga livet. Barmiljön används som ett socialt mellanrum mellan hem och offentligt yrkesliv där människor tillåts bete sig på ett sätt som inte är acceptabelt på till exempel arbetsplatsen. När stamgästerna talar om att de kan slappna av och ”vara sig själva” talar de troligtvis om samma fenomen.

Många av stamgästerna på Stopet nämner trygghet och acceptans när de beskriver varför de valt just detta stamställe. Giddens (1998) menar att människor omedvetet drivs av behovet att känna trygghet och minska ångesten i samspelet med varandra. Genom en rutinisering av det sätt vi bemöter varandra skapar vi denna trygghet. Utifrån denna syn kan man anta att de rutiner stamgästerna har - att äta på krogen varje dag, träffa samma människor varje dag och att göra detta på samma ställe skapar den trygghet de känner så stort behov av. Genom rutiner skapar man trygghet, så enligt Giddens sätt att se det kommer tryggheten stamgästerna känner på Stopet egentligen från deras egna rutiner, inte från själva stället.

Ett annat syfte med krogbesöket är att skapa sociala band och att umgås i största allmänhet. Kate Fox (2004) menar att pubgrälet är ett sätt att umgås och att det är en social ”lek” som i sin förlängning leder till att de sociala banden stärks. Som vi kunde se i exemplet ovan fungerade det inte riktigt som det skulle mellan Arne och Therese. Therese ingår inte i stamgästgruppen på samma sätt som Arne och förstod inte att allt var på skoj. I och med att hon inte var införstådd med reglerna för pubgrälet tog hon det på allvar och blev arg. Detta kan även ha sin förklaring i att pubgrälet är en aktivitet som föredras av män, kvinnor har en tendens att gräla ”på riktigt”.

5.3 Samhörighet och normer i stamgästgruppen

5.3.1 Intervjusvar och observationer

Många av stamgästerna betonar att det är viktigt för dem att personalen känner dem vid namn. Ett par av dem pratade även om lojalitet, att de sällan var på andra ställen utan var lojala mot Stopet och de andra stamgästerna. Det framkommer vid fem av intervjuerna att dessa respondenter känner ett ansvar att upprätthålla ordningen på krogen. De menar att de ser till att övriga gäster följer reglerna och sköter sig snyggt. Exempelvis så ser de till att ingen av gästerna tar med sin dryck in i rökruktan eftersom ägarna då kan bli av med sitt tillstånd att ha rökruka inomhus. Om det kommer in nya gäster som är bråkiga så hjälper de också personalen

att få kontroll på situationen. Om det är en kvinnlig bartender som stänger för kvällen stannar någon av stammisarna tills hon är klar och ser till att hon kommer tryggt hem. Man tar hand om varandra, helt enkelt.

Respondenterna talar även om oskrivna regler, till exempel att de personer som använder narkotika aldrig använder eller har med sig droger på Stopet. Det skulle i så fall automatiskt resultera i att de blir portade. Även i detta sammanhang stöttar stamgästerna personalen och informerar dem om de ser något olämpligt. Alla stamgäster är måna om att få ha Stopet kvar som det är, de vill ha lugn och ro och känna sig trygga. En intervjuperson berättar att han tappat sin plånbok vid flera tillfällen, men att han alltid fått tillbaka den med alla pengar kvar. Det finns en gemensam heder och en uppfattning om att de övriga gästerna är som en förlängd familj.

5.3.2 Analys

Bourdieu's diagram av de sociala positionernas och livsstilarnas rum (se bilaga 2) visar på de sociala avstånden mellan olika människotyper baserat på deras sammanlagda kapital. Bourdieu menar att förutom ekonomiskt kapital finns det flera andra sorters kapital, såsom titlar, examina, familjebakgrund, kändisskap et cetera. Kapitalbegreppet är också ett relationsbegrepp som uttrycker både statik och dynamik, produktion och reproduktion av det sociala livet. (Moe 1995). Människor som befinner sig i nedre delen av de sociala positionerna och livsstilarnas rum, med ett lågt ekonomiskt och kulturellt kapital, kommer troligtvis inte att finna speciellt mycket gemensamt med personer som befinner sig högt upp i detta rum, och vice versa. Bourdieu (1995) menar att dessa personer förmodligen aldrig kommer att mötas. Skulle ett möte ske av en tillfällighet mellan dessa personer så skulle detta endast ske på grund av att någon av dem överträtt de sociala gränser som speglar de rumsliga avstånden i diagrammet. Personerna skulle enligt Bourdieu troligtvis inte förstå sig på varandra och inte heller trivas i varandras sällskap. Människor som befinner sig närmre varandra i det sociala rummet kommer däremot att vara betydligt mer benägna att ta kontakt med varandra på grund av sina egenskaper och dispositioner.

Stamgästerna på Stopet har liknande utbildningsgrad och arbetar till stor del inom hantverks- och serviceyrken. En ”vi och dom-” känsla framförs av flera av stamgästerna på Stopet, där de tydligt markerar att de särskiljer sig själva från andra samhällsgrupper. ”Här är vettiga människor. Inga jävla snobbar”, som Tony uttryckte det. Även andra stamgäster har uttryckt

att de inte har någon önskan om att få in andra ”sorters” människor på Stopet. Lasse menar också att stammisarna har en ironisk inställning till sig själva. Han pratade om den typiskt svenska jantelagen, ”du ska inte tro att du är något”, men menade att på Stopet har de lagt till en andra vers - ”Du ska inte tro att det bara är du som är dålig”!

Abrahamsson (1999) beskriver att den etniska baren används som något av ett andra hem för flertalet manliga gäster, eftersom de inte självklart välkomnas på samma sätt någon annanstans. Genom att studera hur gästerna använder olika slags barer menar hon att det är möjligt att se i vilken position människor placerar sig själva, var de känner sig hemma och bland sina likar. Detta kan jämföras med Bourdieus tankar om sociala rum, eller fält. Dessa fält är självständiga och har alla sina särskilda koder i form av spelregler och värderingar. På Stopet är det tydligt att stamgästerna har liknande värderingar och att alla känner till och accepterar spelreglerna.

5.4 Personalens betydelse i valet av stamkrog

5.4.1 Intervjusvar och observationer

Två av de intervjuade uppger att de genom åren utvecklat en vänskapsrelation till ägarna och att de ibland umgås privat. Relationen till ägarna är en stor anledning till att de besöker Stopet ofta. Även de övriga stamgästerna beskriver personalen som oerhört betydelsefulla i valet att bli stamgäst på Stopet, att deras omtänksamhet, rättvisekänsla och ärlighet är påtaglig. Andra stamgäster menar att en stor anledning till den kompisrelation de har med personalen beror på att de är som de själva, ”samma skrot och korn”. Personalen har även de arbetarbakgrund och stamgästerna påpekar att detta underlättar kommunikationen mellan dem. Personalen visar stor förståelse och empati för dem som har det jobbigt eller råkat få för mycket innanför västen. Om någon blir utkastad är det inte över triviala saker, utan man måste gå rätt långt innan det blir aktuellt. Det går sällan till handgripligheter eftersom respekt och förståelse är grundstenar i personalens människosyn. Lasse kommenterar:

”Ja, personalen är ju speciella. De säger vad de tänker och tycker. Tonen är ibland mycket rå, men alltid med glimten i ögat. Jag har aldrig tidigare varit på ett ställe där tröskeln varit så hög som här. De tillåter så mycket...”

Lasse, 52

Flera av respondenterna har även framhållit hur snälla personalen är, att de verkligen bryr sig om sina gäster. Om någon har ont om pengar kan personalen mycket väl bjuda på något. Carina har sett detta ett antal gånger:

”Ingen går hungrig från Stopet. Rogge (en av ägarna, vår anmärkning) tar till sig alla ”övergivna hundar”. Han är den typen. Är det någon som mår dåligt eller har ont om pengar så får de komma hit.”

Carina, 37

Detta speglar det resonemang vi tidigare snuddat vid om personalens känsla av socialt ansvar och omtanke om sina stamgäster. Vi fördjupar detta resonemang i nästa avsnitt, som handlar om personalens syn på stamgästerna.

5.4.2 Analys

Stamgästerna beskriver personalen som samma skrot och korn som de själva. De delar samma värderingar och syn på livet. Denna samhörighet skulle Bourdieu (1995) förklara med att stamgäster och personal har samma eller liknande habitus och ekonomiskt och kulturellt kapital. Detta innebär att de kommer bra överrens och har gemensamma intressen och åsikter att samlas kring vilket underlättar kontakt och kommunikation. De trivs i varandras sällskap och har utbyte av en gemensam relation på grund av att de befinner sig i samma del av det sociala rummet.

Enligt Giddens (1998) finns det ett annat sätt att förklara stamgästernas varma känslor för personalen. Stopet är inramningen för de vardagliga rutiner som skapar trygghet i stamgästens liv. Personalens bemötande är förutsägbart och stamgästerna kan känna sig säkra på att bli bemötta med respekt och acceptans. Eftersom de flesta stammisar är ensamstående och inte har någon partner eller familj att dela sin vardag med blir stamkrogen ett viktigt inslag i deras liv. Här kan de prata om livet och sina problem och stamgästgruppen ger dem den trygghet och stöttning alla människor behöver. Vännerna på krogen blir ett substitut för en egen familj.

I de teorier vi har studerat finns det ett mycket begränsat material som behandlar personalens betydelse i valet av stamkrog. Denna analys är därför relativt kort. I slutdiskussionen utvecklar vi våra egna tankar och teorier om personalen och deras roll i stamgästens liv.

5.5 Personalens syn på stamgästerna

5.5.1 Intervjusvar och observationer

Det har under arbetets gång framgått i intervjuer och observationer hur viktig personalen är för stamgästerna och deras val av stamgästkrog. Därför har vi samtalat med Johnny, en av ägarna, för att få hans syn på sin del i den relation han har till sina stamgäster. Johnny talade om den stora ensamhet som finns bland människor och deras behov av att ha någonstans att ta vägen. Han betonade att han försöker behandla alla på samma sätt, stamgäst eller ej, och att respekt och empati är viktiga i alla möten med människor. Det framkom även att Johnny känner ett ansvar för de människor som besöker Stopet. Han tar på sig rollen som samtalspartner när han märker att någon mår dåligt och behöver prata. Vidare menade Johnny att bara för att någon blivit berusad och högljudd är detta inte skäl att kasta ut vederbörande. Han tänker steget längre, att det är bättre att de är bland vänner där han kan hålla ett öga på dem, än att de ska ut på gator och torg där de kan råka illa ut. Detta är en syn han delar med såväl sin kompanjon som övrig personal.

Johnny poängterar dock att de har tydliga gränser för vad som accepteras på Stopet. Narkotika är absolut förbjudet, om någon ertappas med att inneha eller använda droger inne på krogen kastas de omedelbart ut. Inga ursäkter duger utan den personen blir portad för livet, eller åtminstone en väldigt lång tid. Han är medveten om att det finns gäster som använder narkotika, vilket han tycker är mycket beklagligt. Något han lärt sig under åren är att det inte finns någon poäng med att tjata på dem att de borde sluta.

”Det är lönlöst. Då är det är bättre att köra med lite motivationsarbete, att påpeka att man är orolig och att de ska vara försiktiga när de använder grejerna och tänka på vad de gör. Men det är samma sak där, det är bättre att de kan vara här inne än att de springer på stan. Mänsklig kontakt och omtanke är viktiga faktorer, det är viktigt att de känner att de har stöd om de skulle vilja sluta. Människans värsta fiende är ensamheten”.

Har någon dåligt med pengar händer det att personalen bjuder på något att äta. Ett målande exempel är den serieteckning som sitter uppsatt på ena sidan av baren. På teckningen är de två ägarna avritade och den ena ägaren säger till den andra: ”- Men Rogge! Det har gått åt 50

hamburgare men här är bara pengar för fem!” Denna teckning är en bra beskrivning på ägarnas inställning till sina gäster.

5.5.2 Analys

Vi har funnit mycket stöd i Abrahamssons beskrivning av den etniska baren när det gäller stamgästernas beteende och syfte med krogbesöket. När vi nu ska analysera personalen är det dock inte lika mycket som stämmer överrens. Abrahamsson (1999) menar att personalen på den etniska baren håller ett faderligt avstånd till sina gäster, att de skulle kunna tänkas stödja den vacklande och sätta gränser för den stökige om det visade sig vara nödvändigt. Detta överrensstämmer med Johnnys beskrivning. Vi uppfattar dock inte att han håller något avstånd till sina gäster på det sätt Abrahamsson beskriver. Han ser gästerna mer som sina jämlingar, vilket istället kan liknas vid Abrahamssons bild av personalen på den folkliga baren. Där har de en tydligt jämställd inställning till stammisarna, de småpratar och skojar för att skapa en känsla av samhörighet och kamratskap.

Även Fox (2004) har observerat att personalen och gästerna på puben ser sig som jämlingar. Hennes undersökningar inriktar sig på engelska pubar och hon särskiljer inte olika pubtyper från varandra på det sätt Abrahamsson gör. De analyser hon presenterar stämmer trots det in väl på det vi upplevt på Stopet. Där anses det till exempel, precis som på engelska pubar, att det är en förolämpning att ge dricks eftersom detta skulle markera att personalen är lägre stående ”uppassare”. Stamgästerna på Stopet ger sällan dricks, däremot kan de komma med någon liten sak som en skiva eller ett tidningsurklipp, för att visa sin uppskattning för personalen.

Precis som i det föregående avsnittet om personalens betydelse är det magert med material som belyser personalen och deras syn på stamgästerna. Det verkar som att det är en grå zon i forskningen som ingen koncentrerat sig på hittills.

6. Avslutning

I detta kapitel kommer vi att göra en sammanfattning av våra resultat utifrån syfte och frågeställningar, samt föra en slutdiskussion där vi presenterar våra slutsatser.

6.1 Resultatsammanfattning

6.1.1 Stamgästerna

Våra intervjupersoner är mellan 35 och 55 år, de tillhör samma stamgästgrupp. De flesta identifierar sig som arbetarklass och menar att Stopet är ett ställe för ”knegare”. Två av personerna har en partner som också går på Stopet, de övriga sex är ensamstående. Alla i undersökningsgruppen arbetar i Malmö och bor i närheten av Stopet.

6.1.2 Stamgästernas krogvanor och syfte med krogbesöket.

De flesta respondenterna besöker Stopet så gott som dagligen efter jobbet och äter sin middag där. Dessa personer uppger att syftet med krogbesöket är att ta en öl efter jobbet, äta middag och träffa sina vänner. Många av dem har hela sitt umgänge på stopet och ser den sociala samvaron där som ett substitut för en egen familj. De känner sig trygga och accepterade och känner att de kan slappna av och vara sig själv där. Flera intervjupersoner betonar att det är den sociala samvaron som är viktigast och att alkoholen kommer i andra hand. Umgängesformerna kan vara allt från pilkastning och kortspel till högljudda argumentationer. Syftet med dessa aktiviteter är att stärka de sociala banden mellan gästerna. Krogen är ett socialt mellanrum mellan arbete och hem. De sociala regler och kontroller som annars gäller i det offentliga livet är mer avslappnade och det är tillåtet att bete sig på ett sätt som inte är accepterat på till exempel arbetsplatsen.

6.1.3 Samhörighet och normer i stamgästgruppen.

Alla i undersökningsgruppen känner varandra och kallar varandra vid förnamn. Samtliga uppger hur betydelsefullt det är för dem att även personalen gör detta. Stamgästerna är lojala mot Stopet och går sällan på andra ställen. De tar ansvar för att reglerna på Stopet efterföljs av alla gäster. Exempelvis hjälper de personalen när det blir bråk och ser till att inga olämpliga substanser förekommer på Stopet.

En ”vi och dom-” känsla framförs av många stamgäster, detta markerar att de särskiljer sig själva från andra samhällsgrupper. De har ingen önskan om att få in andra ”sorters”

människor på Stopet. De beskriver även Stopet som ett andra hem och menar att de andra stammisarna är som en familj. På Stopet är det tydligt att stamgästerna har liknande värderingar och att alla känner till och accepterar de sociala spelreglerna.

6.1.4 Personalens betydelse i valet av stamgästkrog

De personliga relationerna till ägare och personal är en stor anledning till att stamgästerna besöker Stopet. Respondenterna beskriver personalen som omtänksamma, rättvisa och ärliga, samt att de bryr sig om sina stamgäster på ett genuint sätt. Personalen har precis som stammisarna arbetarbakgrund vilket enligt stammisarna underlättar kommunikationen med dem.

6.1.5 Personalens syn på stamgästerna

Personalen ser sina stamgäster mer som medmänniskor än som kunder. Gästerna bemöts med respekt och empati. Personalen känner ansvar för sina stammisar och tar ofta på sig rollen som ”kurator” när någon av gästerna mår dåligt och behöver prata av sig. Trots att de ibland måste ta hand om bråkiga eller överförfriskade gäster så dömer de ingen, utan ser alla som sina jämlikar. Johnny, en av ägarna, menar att det är bättre att gästen sitter inne på Stopet och är berusad än att han är ute på stan och irrar runt och riskerar att råka illa ut. Dock är ägare och personal tydliga med vad som inte är accepterat beteende på Stopet. Gäster som använder, innehar eller försöker sälja narkotika inne på Stopet blir ovillkorligen portade.

6.2 Slutdiskussion

I detta avsnitt vill vi åter lyfta upp våra frågeställningar och diskutera kring dessa.

- I vilket syfte går stamgästen till kvarterskrogen?
- Hur ser stamgästens krogvanor ut?
- Kan stamgästerna ses som en grupp och vilka normer finns i så fall i gruppen?
- Påverkar bartendern/personalen val av stamställe och vilken betydelse har de för gästen?
- Vad är personalens syn på stamgästerna?

Vi har under arbetets gång kommit att förstå att vilken stor betydelse Stopet har i stamgästernas liv. Det är inte bara ett ställe att dricka öl på utan här har stamgästen nästan hela sitt sociala umgänge. Många av dem är ensamstående och ser de andra stammisarna och personalen som en typ av familj. Med tanke på detta är det inte så konstigt att många av stammisarna besöker Stopet i stort sett dagligen och tillbringar ett par timmar där efter jobbet.

Många av stamgästerna har innan de blev stamgäster på Stopet varit stamgäster på andra krogar och besökt dessa i liknande omfattning.

Utöver det vi sett och de intervju svar vi fått anar vi att det finns ett större underliggande motiv bakom att stamgästerna söker sig till Stopet. Ensamheten har blivit ett stort problem i dagens moderna samhälle. Mängden ensamstående hushåll har ökat, speciellt i storstäderna. Det är inte dålig ekonomi, tunga eller monotona arbeten som riskerar att ta knäcken på människan, det är den stora tomheten och ensamheten som har blivit vår tids största fiende. Många känner att de inte får sitt behov av gemenskap och tillhörighet tillgodosett. Stamgästerna på Stopet som befinner sig i denna situation har alltid någonstans att ta vägen, de behöver inte sitta ensamma hemma om de inte känner för det. På krogen äter man sin middag och pratar om hur dagen varit, diskuterar kring och skämtar om allehanda ting, men där talar man också om det svåra och det personliga, eftersom man inte har någon annan att dela detta med. Kvarterskrogen, med vänner och gemenskap, finns nere på hörnan och dörren är alltid öppen. Vissa stammisar vi pratat med har nämnt att de tycker att samhället har blivit mycket kallare, att människor i allmänhet inte bryr sig om varandra utan är egoistiska och hårda. De känner sig som främlingar i den världen och söker sig istället till tryggheten på Stopet, som de beskriver som ett gemytligt och trevligt ställe. Det de finner här är gemensamma värderingar och en syn på människor som liknar deras egen.

Stamgästerna talar med stolthet om sina rötter i arbetarklassen. Det går tydligt att utläsa att det finns en ”vi och dom-” känsla bland stammisarna på Stopet. Vår tolkning är att ”dom” i detta fallet är andra grupper i samhället där andra värderingar råder än de som är förhärskande bland Stopets stamgäster. Samtliga stammisar menar att nya gäster är välkomna att delta i gemenskapen på Stopet, men vi märkte dock en viss misstänksamhet från stammisarna de första gångerna vi besökte Stopet. Stammisarna ”känner av” och testar nya personer för att se om de håller måttet. Detta kan ses som en typ av ”provanställning”, det tar tid att bli helt accepterad av stamgästerna och att kunna ta del av gemenskapen fullt ut. Det gäller att nya gäster lever upp till de krav och normer som råder på Stopet, känner man som gäst att man inte kan förlika sig med dessa normer och värderingar är man faktiskt inte särskilt välkommen.

För de människor som kanske har problem med alkoholen eller blir påtagligt berusade är Stopet ett ställe de kan gå till där de ändå blir accepterade. För dessa personer är kanske

personalen och de andra gästerna de enda som inte viker med blicken, utan behandlar dem med respekt. De blir inte uteslutna på samma sätt där som de troligtvis blivit på andra ställen, bara de sköter sig ”snyggt” är de välkomna precis som alla andra. På Stopet blir alla gäster sedda och bekräftade.

Flera intervjupersoner har liknat Stopet vid en ungdomsgård för vuxna, vilket vi tycker är en träffande beskrivning. Det är en samlingspunkt där de kan prata, äta, spela kort och så vidare, med personal som i viss utsträckning fungerar som en sorts fritidsledare. De ser till att reglerna följs och att alla har det bra. Efter hand upptäckte vi hur viktig personalen var för stamgästernas val av stamgästkrog. Detta var inte en faktor vi trodde skulle vara så avgörande som den faktiskt visat sig vara. Vi har inte kunnat hitta någon teori eller tidigare forskning som tar upp den här aspekten av kroglivet, men vi kände att vi ändå ville ta med det som en separat frågeställning. Vi tänker att även personalen och relationen mellan dem och stamgästerna till viss del kan förklaras utifrån Bourdieus teorier som vi presenterat i vårt arbete. Trots att de befinner sig i samma del av det sociala rummet är de dock inte likadana, ägare och stamgäster är inte jämlikar eftersom ägarna i slutändan bestämmer över stamgästerna. De sätter reglerna för vad som är acceptabelt och kontrollerar även saker som öppettider och sortiment. Gästerna befinner sig därför i en beroendeställning gentemot ägare och personal.

Vi tycker att personalens inställning till sina gäster och det sociala ansvar de tar är mycket ovanligt och intressant. Ägarna kompromissar inte med sina värderingar, tankar och sin livsfilosofi för att tjäna så mycket pengar som möjligt, utan lyckas på ett fantastiskt sätt kombinera detta och driva sin kvarterskrog med både själ, hjärta och respekt. Personalens omsorger sträcker sig långt över att maten smakar bra och att ölen är tillräckligt kall. Johnny, en av ägarna, talar själv om detta som en ”social verksamhet” han och hans kompanjon Rogge driver. I vårt tycke så tar Johnny och Rogge det sociala ansvar som vi alla har gentemot de svaga i samhället och vågar se och möta deras blick, där vi andra väljer att blunda eller titta bort.

Ägarna är av den uppfattningen att ställen som Stopet fyller en viktig social funktion för ensamma människor i dagens samhälle. Hade dessa människor inte haft tillgång till gemenskapen på krogen hade de troligtvis känt sig mycket mer ensamma, eller sökt sällskap på ställen med mindre lämpligt klientel. I vissa fall hade det kanske gått så långt att de fallit in

i alkoholism och istället befunnit sig på någon parkbänk på stan. Är det möjligt att se det som att Stopet är en slags vaktstation som i viss utsträckning förebygger ensamhet och missbruk? Vi ser stora möjligheter till vidare forskning på detta område. Det hade varit spännande att fördjupa sig ytterligare i detta sociala fenomen.

Källförteckning

Abrahamson, Maria, (1999), *Alkoholkontroll i brytningstid – ett kultursociologiskt perspektiv*, Rapport i socialt arbete nr 88 – 1999, Institutionen för socialt arbete, Stockholms Universitet

Bell, Judith, (2000), *Introduktion till forskningsmetodik*, Lund, Studentlitteratur, tredje upplagan

Bourdieu, Pierre, (1995), *Praktiskt förnuft – Bidrag till en handlingsteori*, Göteborg, Bokförlaget Daidalos AB

Fox, Kate, (2004), *Watching the English. The Hidden Rules of English Behaviour*, London, Hodder & Stoughton

Giddens, Anthony, (1998), *Sociologi*, Lund, Studentlitteratur

Hilte, Mats, (1996), *Avvikande beteende – en sociologisk introduction*, Lund, Studentlitteratur

Moe, Sverre, (1994), *Sociologisk teori*, Lund, Studentlitteratur

Trost, Jan, (1997), *Kvalitativa intervjuer*, Lund, Studentlitteratur, andra upplagan

Wikipedia, den fria encyklopedin (elektronisk), Tillgänglig:

http://sv.wikipedia.org/wiki/Bronis%C5%82aw_Malinowski (2006-05-18)

Bilaga 1 – Intervjuguide

Social funktion

- Varför går du till Stopet?
- Vad skiljer Stopet från andra krogar?
- Kommer du ihåg första gången du var på Stopet? Vad fastnade du för i så fall?
- Hur länge har du varit stamgäst?
- Hur länge har du känt de andra stammisarna?
- Har du haft andra stamkrogar tidigare?
- Bor du i närheten?
- Umgås du med andra stamgäster eller med personalen utanför Stopet på fritiden?

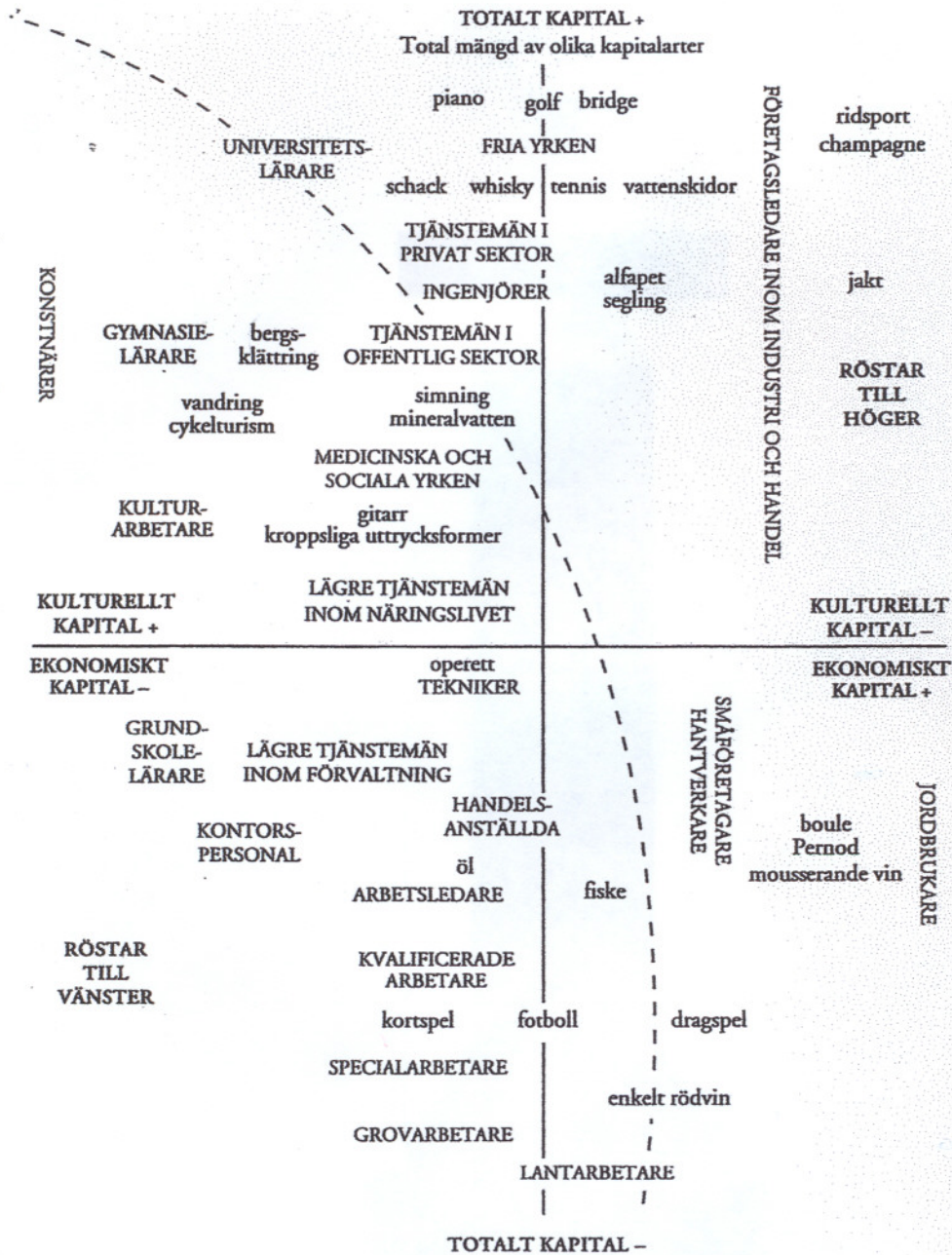
Gruppens funktion

- Går du till Stopet för att träffa speciella kompisar eller går du lika gärna hit själv?
- Hur viktig är den sociala samvaron på puben för dig?
- Finns det några oskrivna regler i gruppen (ex. saker man inte pratar om eller gör på krogen)?
- Hur är gruppens inställning till ”nya” gäster?
- Vad, i din mening, är det som skapar sammanhållning i gruppen?

Personalens funktion

- Vad tycker du om ägarna/personalen på Stopet?
- Ser du dem som bara personal eller fyller de andra funktioner också?
- Är personalen en av anledningarna till att du valt just Stopet som stamställe?

Bilaga 2 - De sociala positionernas rum och livsstilarnas rum

Diagrammet är hämtat från s. 17 i *Praktiskt Förnuft* och återger i förenklad form några viktiga indikatorer, till exempel vad gäller drycker, idrotter, musikinstrument och sällskapsspel.

Den streckade linjen avgränsar dem som sannolikt röstar till höger från dem som sannolikt röstar till vänster.